

Helse- og omsorgsdepartementet

Postboks 8011 Dep
0030 Oslo

Vår saksbehandler: Erik Bårdseng
Vår ref: 177798

Vår dato: 16.02.2011
Deres ref.: 201003873-/HEGS
Medlemsnr.:

Høring - endring av prioriteringsforskriften - Helsehjelp til personer som oppholder seg ulovlig i landet

INNLEDNING

Norsk Sykepleierforbund takker for anledningen til å avgi høring vedrørende forslag til endring av prioriteringsforskriften, som regulerer retten til helsehjelp overfor personer som oppholder seg ulovlig i landet.

Bakgrunnen for endringsforslaget er at dagens regler ikke anses som klare nok når det gjelder å angi hvilken rett til helsehjelp personer som oppholder seg ulovlig i landet har. Det har medført problemer for helsepersonell som skal praktisere regelverket, og for den enkelte som har behov for helsehjelp.

Flere organisasjoner – deriblant Norsk Sykepleierforbund - har derfor engasjert seg med krav om en klargjøring. Det vises i så måte til forbundets henvendelse til statsministeren 20.5.09, og Helse- og omsorgsdepartementets svar til NSF 15.7.09, ref. 200902692-/HEGS.

I henvendelsen til statsministeren, ba vi regjeringen:

- Sørge for at lov- og regelverk blir klart når det gjelder papirløse migranternes rett til helsehjelp.
- Fjerne alle hindringer som måtte gjøre denne retten illusorisk.
- Klargjøre dagens regelverk slik at helsepersonell som yter relevant helsehjelp til papirløse immigranter, ikke risikerer rettslig etterspill.

Når det gjelder siste punkt om risikoen for rettslig etterspill konstaterer vi at departementet, i svarbrevet til forbundet under henvisning til aktuelt lovverk, vanskelig kan se at helsepersonell som yter relevant helsehjelp til papirløse migranter vil kunne risikere rettslig etterspill.

NORSK SYKEPLEIERFORBUND

Tollbugt. 22
Postboks 456
0104 Oslo

Telefon: 22 04 33 04
Telefaks: 22 04 32 40
E-post: post@sykepleierforbundet.no

www.sykepleierforbundet.no
Bankgiro: 1600 49 66698
Org.nr.: NO 960 893 506 MVA

Fakturaadresse:
Postboks 1535
7435 Trondheim

AKTUELT

Høringsforslaget innebærer en klarere regelfesting av at personer som oppholder seg ulovlig i Norge, har rett til øyeblikkelig hjelp og annen helsehjelp som ikke kan vente. Det foreslås særskilte bestemmelser for barn, gravide, personer som utholder frihetsberøvelse, psykisk ustabile personer og rett til abort. Forslaget innebærer derimot ingen endring i gjeldende bestemmelser om at pasienter som ikke har fast opphold i riket og som ikke er trygdet etter folketrygdloven eller stønadsberettiget i henhold til gjensidig trygdeavtale med annen stat, selv skal dekke kostnadene ved behandling.

Forslaget klargjør i utgangspunktet **eksisterende** regler om rett til helsehjelp for personer uten lovlig opphold i landet. Det foreslås derimot **ikke** vesentlige endringer med formål å styrke eller utvide gjeldende rett.

DRØFTING

Norsk Sykepleierforbund savner en mer inngående og bredere drøfting av livssituasjonen for papirløse migranter generelt, herunder hvordan den innvirker på helsetilstanden. Undersøkelser tyder på at disse menneskene jevnt over har en dårlig fysisk helse med til dels alvorlige sykdomstilfeller, kroniske sykdommer og overhyppighet av psykiske problemer. Det antas også at gruppen som helhet har større forekomst av smittsomme sykdommer som tuberkulose og HIV, og at disse ofte er underdiagnostiserte. Helseproblemene knyttes for en stor del til dårlig levestandard og arbeidsvilkår, i tillegg til følelse av frykt og håpløshet. Mange er uten kunnskap om hvilke rettigheter de har eller de unnlater å oppsøke helsevesenet av frykt for å bli registrert eller sendt ut av landet. Flere er reelt sett også ute av stand til å betale for hjelpen som gis. For mange er det dermed uklart hvor grensen går for retten til trygt, og uavhengig av økonomi, å kunne søke både «øyeblikkelig» og «nødvendig» helsehjelp. Bildet kompliseres ytterligere av det faktum at papirløse migranter ikke har rett til fastlege.

Vi er på den bakgrunn bekymret for at rettigheter og tilgang til helsetjenester **i for stor grad** gjøres avhengig av oppholdsstatus og økonomi, fremfor å gi disse menneskene tilgang til den helsehjelp de til en hver tid måtte være i behov for. Migrasjonspolitiske hensyn synes dermed i praksis å styre omfanget av de rettigheter gruppen papirløse tilstås når det gjelder tilgang på helsetjenester.

I nevnte brev til statsministerens kontor presiserte vi følgende: Helsepersonells rett og plikt til å yte nødvendig helsehjelp til mennesker som er i behov for det, er grunnleggende og universell. Retten og plikten til å yte hjelp kan av den grunn ikke begrenses til å gjelde grupper av mennesker, men må i prinsippet omfatte alle.

Retten til nødvendig helsehjelp kan likeledes ikke begrenses til bare å være akutt livreddende hjelp, men må også fange opp alle dimensjonene i begrepet helsehjelp, jf. følgende bestemmelse i Lov om pasientrettigheter (pasientrettighetsloven):

Kapitel 1. Almennlige bestemmelser § 1-3. Definisjoner bokstav c) helsehjelp:

Helsehjelp: handlinger som har forebyggende, diagnostisk, behandlende, helsebevarende, rehabiliterende eller pleie- og omsorgsformål og som er utført av helsepersonell;

Legeforeningen har også tydeliggjort denne problemstillingen og gitt uttrykk for at det er **regelverket** knyttet til **rett** til helsehjelp for udokumenterte migranter som må klargjøres. I Legeforeningens statusrapport *Likeverdig helsetjeneste? Om helsetjenester til ikke-vestlige innvandrere* (2008:56) mener Legeforeningen i tillegg blant annet følgende:

"Myndighetene må sørge for at personer uten lovlig opphold kan få dekket sitt behov for nødvendige helsetjenester, også utover øyeblikkelig hjelp."

Norsk Sykepleierforbund kan ikke se at det foreliggende forslag til endringer i prioriteringsforskriften i tilstrekkelig grad svarer ut kravene fra Norsk Sykepleierforbund. Vi finner derfor å måtte beklage at myndighetene på denne måten velger å "rasjonere" helsetjenestetilbudet til papirløse migranter med utgangspunkt i *innvandringspolitiske* prioriteringer, fremfor å gi forrang til helsepolitiske og *medisinske* vurderinger. På den måten "låner man øret" til de som argumenterer for å begrense helsetjenester til papirløse av frykt for at det vil tiltrekke seg et økt antall "helseflyktninger", et argument som tallmessig **ikke** støttes i en sammenligning mellom Sverige og Norge. Amerikanske undersøkelser synes heller ikke å gi støtte til en slik antagelse.

I rapporten Migrasjon og helse – utfordringer og utviklingstrekk utgitt i mai 2009 av Helsedirektoratet sies det følgende:

Helsedirektoratet mener at

- også papirløse skal gis eksplisitt rett til forebyggende og kurative helsetjenester i primærhelsetjenesten.
- for sårbare grupper som barn, personer med funksjonshemninger, gravide kvinner og eldre bør tilbudet være på linje med tilbudet til befolkningen for øvrig.
- det bør etableres informasjonssystemer som bidrar til at også ulovlige innvandrere blir kjent med sine rettigheter til helsetjenestene, og at kontakt med helsetjenesten er omfattet av helsetjenestens taushetsplikt. Informasjon skal ikke formidles til politi eller andre myndigheter.
- det må utarbeides ordninger for finansiering av helsetjenester til ubemidlede papirløse.
- det bør settes ned et utvalg med representanter fra innvandrers-, integrasjons- og inkluderingsmyndigheter, sammen med helsemyndighetene, for å avklare ansvarsforhold og tydeliggjøre rettigheter og plikter knyttet til rett til helsetjenester for de papirløse.
- tjenestene bør omfatte både forebyggende og kurative tjenester, innenfor kommunehelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten.

Norsk Sykepleierforbund konstaterer at vi som nasjon fortsatt har en vei å gå før vi har på plass rettigheter for papirløse migranter som svarer ut disse målsettingene.

Oppsummering

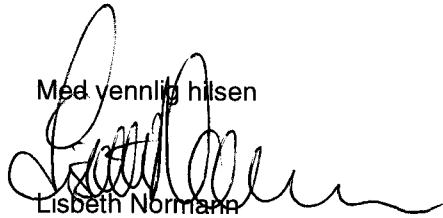
Det utsendte forslag til endring av prioriteringsforskriften er et forsøk på å klargjøre innholdet i gjeldende regelverk. Det er selvsagt – isolert sett – prisverdig og helt nødvendig.

Vår hovedinnvending er likevel at forslaget ikke går langt nok. Fortsatt er den største barrieren for å oppnå helserettigheter i Norge av formell og systemisk art, og henger sammen med selve måten man oppnår rett til helsetjenester: ved lovlig opphold i landet.

At folk har den best oppnåelige helse, gagnar både det enkelte individ og samfunnet som helhet. Humane, faglige og etiske argumenter og hensyn burde derfor tilsi at regjeringen – når den nå har anledningen – burde gå lenger i å rettighetsfeste omfanget av helsetjenester til denne gruppen mennesker. Vi finner det betenkelig - og beklagelig - at rett til helsehjelp til denne gruppen fortsatt rasjoneres, og gis vikeplikt i møte med migrasjonspolitiske hensyn og behov. Det bryter fundamentalt med helsepersonellens yrkesetikk som oppstiller et grunnleggende prinsipp om at rett til helsehjelp skal være lik for alle, og styrt av det medisinske behovet uten å skjule til andre utenforliggende forhold.

På den bakgrunn ber Norsk Sykepleierforbund om at det må arbeides videre med forslaget til høring med sikte på å gi papirløse migranter rett til helsehjelp som - **materielt sett** - innebærer et utvidet innhold i forhold til dagens regelverk.

Med vennlig hilsen

Lisbeth Normann
Forbundsleder

Arvid Libak
Avdelingssjef

Kopi: